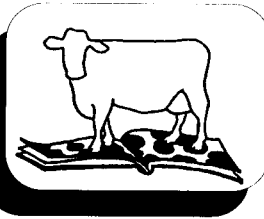

שונות ומשונות

פינת הלשון

להתעכב על עניינים **בילטרליים**, ברור לגמרי שהכוונה ליחסים **דו־צדדיים** וזה אותו הדבר, בדיוק. ברומית *lateralis* = צדדי בעברית + *bi* = דו, שניים. אז למה לומר "בילטרלי", זה ממילא רק שניים, לא יותר.

היה לנו שם עוד מונח לועזי, ממש חידוש **פרוהיביטיבי**. לשם יתר דיוק והבהרה, בהרצאה היה מדובר במכסים פרוהיביטיביים. מה זה? הבה ננסה למצוא את המקור, גם זה בשפה הרומית. במקרה זה *pro* רוצה לומר לפני, מול, לעיני והפעל *hiber* או *habere* מתכוון להחזיק. במחובר נוצרת המילה *prohibition*, הווה אומר איסור, ובהקשר ששימשה בהרצאה מכס פרוהיביטיבי התכוון לשיעורי מכס שצריך להימנע מהם, אולי לאסור אותם לשימוש.

לא נחזור כאן על סיפור **הפרמטור**, כבר טיפלנו בנושא בהרחבה בחוברת 262, עמ' 51–53 במסגרת החידושים של **הנדסת־פורה**. לעומת זאת, יש לנו מה לומר בענין **הסובסידיה**. תשומת הלב מופנית לעבודה שנעשתה לפני שנה במסגרת מועצת החלב אודות התמיכות (=הסובסידיות) למיניהן בארצות העיקריות בייצור חלב בעולם – ראה חוב' 266, עמ' 33–37. לפי העבודה המדוברת ברור היה, שבינתיים אף מדינה לא ויתרה על תכנון וויסות משק החלב שלה, פרט לנירזילנד ובמידה פחותה בהרבה גם אוסטרליה.

בעמוד 93 של חוברת הכנס ה־10 ובעמוד שאחריו הובא תקציר ההרצאה המוזמנת של מר אמיר ברקן, רפרנט לענף החלב במשרד האוצר. על מנת שנבין, לפי מילון אבן־שושן **רְפָרְנַט** (referent) הוא 1. מרצה, מקריא רפרט (הרצאה, דו"ח); 2. פקיד המדווח על פעולות

בהזדמנות החגיגית של קיום הכנס ה־10 למדעי מעלי־גירה זכינו לשלל מונחים לועזיים ברוח האקדמאים שבינינו ולפנינו. אין ספק, לגמרי בלי מונחים רבי־אותיות אלה קשה להתנסח בדיוק המדעי הנדרש. אף יתכן, שבלעדיהם הרצאות מספר היו מסתרבלות מעבר להכרחי. לכן, אסתפק הפעם בכמה מן הפנינים הלשוניות, אשר לטעמי יכלו להיות מובנות יותר, לו נאמרו במקומן המונחים העבריים המקבילים.

זה התחיל עם זה, שגלגלו על השומעים לא רק את הגלובליזציה המיובאת, אלא גם את **הגלובוס** עצמו. גלובוס היא מילה בשפה הרומית (*globus*) הרוצה לומר כדור ובדרך כלל מתכוונים לכדור הארץ – בכל אופן מאז שגילו שהכוכב עליו התפתחה האנושות הוא כדור – גם כדורגל עגול. בכלל, הגלובוס הזה עשה חיל, אפילו יש עטים נובעים על שמו. מכאן ועד **גלובליזציה** (לצערי לא מצאתי במקורותינו מונח מקביל איכשהו) הדרך קצרה וכמעט בלתי נמנעת. המונח הארוך הזה פשוט מתכוון להשלכת מצבים, התפתחויות ורעיונות על כלל ארצות תבל והשפעות הגומלין שביניהם.

אז באים ועושים לנו גם **משפטיזציה**, על אותו משקל. רק שכאן יש נסיון ברור ושקוף למדי לגרירת מונח עברי טהור לחונכות זרה. אישית, הייתי מעדיף מונח דוגמת **משפוט** הבא לומר גישה וטיפול משפטי בנושאים כלכליים, למשל. אינני בטוח, אם האקדמיה ללשון העברית כבר התפנתה לנסח מונח מחייב במובן זה – לי המשפוט נשמע טוב והעיקר, שלנו.

ועוד פנינה שגורה ושחוקה למדי. למותר הוא

קראנו בשבילכם...

מספר משקי החלב בארה"ב בירידה מתמדת

לאחרונה התפרסם דו"ח העוסק במספר משקי החלב בארה"ב. נכון לחודש יולי 1997, בארה"ב "נותרו" 99,413 עדרים (בעלי רשיון לייצר ולמכור חלב, כמובן). בהשוואה לשנת 1996, זאת פחיתה של כ-6.3%. אם נחשב את פחיתת מספרם של משקי החלב מאז 1992, שנה בה התחילו לעקוב אחר המצב בהקף ארצי, מספר העדרים שיצאו מן הייצור במשך התקופה 92-1997 הגיע לכדי 32,122 משקים – פחיתה של 24.4% מן המספר שב-1992 הגיע ל-131,535 משקים. הטבלה המצורפת כאן מראה את השינויים המתהווים.

טבלה 1. השינויים במספר משקי החלב בארה"ב.

השנה	משקים, מס'	השינוי, מס'	השינוי, %
1992	131,535		
1993	124,942	-6,593	-5.0
1994	117,732	-7,210	-5.8
1995	111,932	-5,800	-4.9
1996	106,045	-5,887	-5.3
1997	99,413	-6,632	-6.3

מענין לציין, שקיימים הבדלים ניכרים בנושאה בין המדינות השונות של ארה"ב וגם בין האזורים השונים. כך, לגבי 1997 הפחיתה

במספר משקי חלב היתה

באזור המערב התיכון	-8.0%
באזור המערב	-0.7%
באזור צפון-מזרח	-2.7%
באזור הדרום	-7.5%
ובס"ה	-6.3%

עם זאת, ייצור החלב בשנת 1997 עבר את הייצור של השנה שקדמה לה, על אף הקטנת מספר הפרות ב-116,000 ראש (אל דאגה, עוד נשארו בארה"ב כ-9.0 עד 9.5 מיליון פרות חלב – מ.מ.).

מוסד, במקרה שלפנינו הלוא מדובר בפעולות/ כוונות משרד האוצר בהקשר לענף החלב. יופי, אבל למה הלה תקע לנו מונח כה מצלצל כמו **מונופסון**. עקבתי בתשומת לב אחר הדיווח/ הרצאה שדוקא הצטיין בעברית, כמעט כל הזמן. יתכן מאד, שרוב השומעים לא טרחו כלל לתרגם לעצמם את הפנינה הלועזית הזאת ועברו לנושא הבא. אותי המונח הזה לא עזב, עד שפענחתי אותו; לפחות, כך אני מחניף לעצמי לחשוב.

לפי כך, המונח מונופסון בנוי מן היוונית mono (=אחד, יחיד, בלבדי) + facon הצרפתית (=אופן, צורה בה עשוי או נהוג דבר, וכו') ובסך הכל monofacon. בתקציר ההרצאה כתוב, בין היתר... **קיום מונופסון בקליטת חלב**. נדמה לי שזאת טענה נגד 'תנובה' הדואגת לקליטת החלב מכל יצרני החלב בישראל, כמעט – אם גם אותה 'תנובה' שוקדת על העברת כל הכמויות הדרושות למחלבות אחרות, כך שאין לראות בקליטה הרחבה מעין מונופול (הגבל עסקי) המגביל אחרים העוסקים באותו ענף. להפך, מתקני הייבוש של 'תנובה' חיוניים כדי לווסת בין שיאים ושפל עונתיים של ייצור חלב גולמי לעומת הצריכה. אני רואה עצמי פטור מלהיכנס לוויכוח ענייני בנושא ההרצאה המדוברת; מזכיר המ"ב עשה זאת בהרחבה ובצורה מתועדת היטב בתשובתו לרפרנט מטעם משרד האוצר.

מדכי מלען

הגדרות בעין "בוחקת" – זה לא צחוק

עידן הצרכנות – המהפכנים דורשים פנאי, במקום חירות.

אכף (קושי, מועקה) חברתי – כאשר משלם המסים צריך לחיות ממה שהוא לא הצהיר דיאטת רוון – כאשר מאיטים בלהעלות משקל.

נושה מועדף – הראשון שמודיעים לו שאין יותר כסף.

חלוקת ירושה – מצב בו כל יורש מקבל כמה שמקבל עורך-דינו.

הדו"ח הוא של American Farm Bureau Federation*